

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Gaverbeek anno 2026”

Gaverbeek I

De Gaverbeek heeft haar naam te danken aan het Germaanse woord Gabara dat uitgestrekte depressie met tijdelijk inunderend grasland betekent. De depressie van de Gaverbeek is een fossiele loop van de oude Leie. Oorspronkelijk waterde het gebied noordwaarts af richting de Leie, maar later werd omwille van een vlotte afwatering een stroominversie gecreëerd.

Aan de monding van de Slijpbeek nabij het op- en afrittencomplex in Deerlijk kan het water stromen richting Leie in Harelbeke of richting Leiemeander in Waregem. Gaverbeek I is het noordelijk deel van de Gaverbeekvallei dat afwatert naar Waregem. De grote zijwaterlopen zijn de Slijpbeek, de Kasselrijbeek, de Maalbeek en de Mannebeek.

Gaverbeek II

Aan de monding van de Slijpbeek nabij het op- en afrittencomplex in Deerlijk kan het water stromen richting de Leie in Harelbeke of richting de Leiemeander in Waregem. Gaverbeek II is het zuidelijke deel van de Gaverbeekvallei dat afwatert langs De Gavers naar Harelbeke om daar in de Leie uit te monden. De grote zijwaterlopen zijn de Keibeek, Pluimbeek en Slijpbeek.

[Zie: Integraal Waterbeleid – Leiebekken – Visie en acties]

De Gaverbeek is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden).

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Leiebekken – Wateruitvoeringsprogramma 2025 – Bekkenbestuur 17 juni 2025]

1) Fysico-chemische en biologische toestand

Wat betreft de waterkwaliteit van de Gaverbeek zijn er de afgelopen dertig jaar aanzienlijke verbeteringen geboekt, maar er blijven knelpunten bestaan die aandacht vereisen. Door de twee stroomrichtingen van de Gaverbeek moeten er twee eindmeetpunten aan Europa gerapporteerd worden. Eén vlakbij de monding in Harelbeke, en één vlakbij de monding in Waregem. Beide meetpunten scoren slecht vanwege het 'one out, all out' principe, waarbij één slechte parameter de eindscore bepaalt.

Wat betreft de waterkwaliteit richting Waregem (Gaverbeek I) wordt deze negatief beïnvloed door hoge fosforconcentraties. Dit is voornamelijk te wijten aan huishoudelijke lozingen en restvrachten van de KWZI Ingooigem in de Kasselrijbeek en Tjampensbeek. Tijdens droge perioden wordt een stuw nabij de Gaverbeekse Meersen omhoog gezet om water op te houden, wat betekent dat het effluent van de RWZI Waregem de enige wateraanvoer is, wat nadelige effecten heeft op enkele waterkwaliteitsparameters.

Wat betreft de waterkwaliteit richting Harelbeke (Gaverbeek II) scoort deze slecht door hoge chlorideconcentraties en geleidbaarheid, een maat voor het zoutgehalte. Deze hoge concentraties zijn afkomstig van het effluent in Zwevegem, dat via de Keibeek in de Gaverbeek stroomt. Ondanks dit probleem zorgt dit effluent voor zeer lage fosforconcentraties en is het vaak de enige waterbron in droge periodes.

Verder zijn er diverse incidenten gemeld, zoals industriebranden, mazoutverontreinigingen en verkleuringen.

In 2022 werd een uitgebreide pesticidemeetcampagne uitgevoerd, waarbij overal overschrijdingen werden geconstateerd, met name in de Kasselrijbeek. Problematische stoffen hierbij zijn de herbiciden Diflufenican en Flufenacet.

In 2024 waren er veel overschrijdingen voor pesticiden in de Kasselrijbeek, waarmee de Kasselrijbeek in 2024 op vlak van pesticiden de slechtste waterloop in Vlaanderen was.

De macro-invertebraten, zoals kevers, wormen en libellen, zijn de afgelopen dertig jaar sterk toegenomen door de verbeterde waterkwaliteit, behalve in sterk verontreinigde waterlopen zoals de Kasselrijbeek en Kasteelbeek. De macrofyten, of waterplanten, blijven echter slecht scoren doordat ondergedoken waterplanten vaak ontbreken. De structuurkwaliteit van de Gaverbeek is ook niet optimaal; flauwe oevers en een gebrek aan betonnen constructies en hermeandering beperken de leefruimte voor macro invertebraten en macrofyten.

2) Algemene beoordeling door Integraal Waterbeleid Visie

Gaverbeek I

De **biologische waterkwaliteit** van Gaverbeek I is ontoereikend. De populaties en het aantal soorten macro-invertebraten zijn sterk toegenomen en scoort reeds matig. Het visbestand op Gaverbeek I krijgt een ontoereikende beoordeling. Op de Gaverbeek zijn stuwen gelegen die voor vissen niet passeerbaar zijn. Ook aan de monding in de Leiemeander is er een te groot verval aan de stuw waardoor vissen niet vanuit de Leie kunnen migreren. De exoot blauwbandgrondel komt hier voor. De Maalbeek en Kasselrijbeek hebben een slechte biologische waterkwaliteit. Op de Kasselrijbeek zijn er zowel weinig vissen als macro-invertebraten door de combinatie van een slechte hydromorfologie en waterkwaliteit. De macro-invertebraten op de Maalbeek scoren al matig.

De **fysico-chemische waterkwaliteit** van Gaverbeek I is slecht. De geleidbaarheid kent enkel overschrijdingen op het meest afwaartse traject van de Gaverbeek. In periodes met weinig debiet staat de stuw ter hoogte van RWZI Waregem omhoog waardoor alleen het effluent van de RWZI dit traject voedt. Ook fosfor scoort slecht en stijgt ter hoogte van de RWZI. De overige parameters scoren al goed of matig. De zijwaterlopen hebben een slechtere fysico-chemische waterkwaliteit. De Kasselrijbeek en Maalbeek kennen hoge fosforpieken. De Slijpbeek heeft een verhoogde geleidbaarheid door industriële lozingen opwaarts de sifon onder het Kanaal Kortrijk-Bossuit.

Gaverbeek II

De **biologische waterkwaliteit** van Gaverbeek II is ontoereikend. De beoordeling voor macro-invertebraten is matig en kende een verbetering. Het visbestand is matig. Er werden slechts vijf inheemse soorten (giebel, drie en tiendoornige stekelbaars, riviergrondel en blankvoorn) aangetroffen. De zwart- en blauwbandgrondel zijn exoten. De laatste anderhalve kilometer van de Gaverbeek is ingekokerd en dit is voor vismigratie een belemmerende factor. De Gavers is een geïsoleerd systeem voor drinkwater en scoort voor alle biologische parameters goed, behalve voor vis.

De **fysico-chemische waterkwaliteit** van Gaverbeek II is slecht door een slechte beoordeling voor de geleidbaarheid. Op de Keibeek en Slijpbeek is de geleidbaarheid hoog door effluent van bedrijven. Door de afgelopen droge jaren is er een stijging waarneembaar. De andere parameters scoren voor Gaverbeek II al goed of matig. Zelfs fosfor, die vrijwel overal in het Leiebekken slecht scoort, heeft een ontoereikende beoordeling en een relatief lage waarde. Dit is te wijten aan het verdunnend effect door effluent van industrie op de Keibeek waar zeer lage fosforconcentraties geloosd worden. De Gavers heeft een ontoereikende beoordeling met enkel stikstof die ontoereikend scoort.

3) Toestand visbestand

In 2019 vond een afvissing plaats in het stroomgebied van de Gaverbeek. Hierbij werden tien verschillende vissoorten aangetroffen, hoewel het aantal soorten sterk varieerde per locatie. De Gaverbeek nabij Waregem bleek het meest soortenrijk te zijn en biedt veel potentie voor vissen zoals de kleine modderkruiper en de bittervoorn. Belangrijke aandachtspunten zijn het aanpakken van migratieknelpunten, de erosieproblematiek, het verbeteren van de structuurkwaliteit en een milder ruimingsbeheer.

Als conclusie kan worden gesteld dat de waterkwaliteit significant verbeterd is, maar dat er nog diverse lokale invloeden zijn die aandacht vragen, zoals lozingspunten van huishoudens, RWZI's, industrie en landbouw. Droogteperiodes hebben een duidelijke invloed op de waterkwaliteit, net als erosie en pesticidenoverschrijdingen. Er kan veel winst behaald worden door de structuurkwaliteit van de Gaverbeek te verbeteren, wat het zelfzuiverend vermogen van het water en de habitat voor biologische soorten zou versterken. Acties gericht op het verminderen van pesticidengebruik, oeverafkalving, en erosie zijn essentieel om de ecologische kwaliteit van de zijlopen te verbeteren.

4) Saneringsinfrastructuur

In het stroomgebied van de Gaverbeek is 86% van de inwoners aangesloten op de riolering en wordt het afvalwater van 82% van de inwoners gezuiverd. Toch lozen bijna 13.000 inwoners nog direct of indirect hun afvalwater in de Gaverbeek.

Vooraf in Anzegem, Waregem en Zwevegem moeten nog veel inwoners worden aangesloten om de reductiedoelstellingen te behalen. Het grootste lozingspunt bevindt zich in Anzegem, waar 750 inwoners hun afvalwater lozen op de Kasteelbeek, een bovenloop van de Maalbeek.

Het rioleringsproject in dit gebied is afhankelijk van het Grote Leiestraat-project van het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV).

Er moeten nog veel individuele behandelingsinstallaties (IBA's) worden geplaatst. Ongeveer 38 % van de benodigde IBA's in de stroomgebieden van de Gaverbeek zijn gerealiseerd. Dat is hoger dan het gemiddelde in het Leiebekken (24 %) en Vlaanderen (31 %). Deerlijk is koploper, ook in het volledige Leiebekken, met 67 % geplaatste IBA's. Vooral in Anzegem, Wortegem-Petegem, Zwevegem en Kortrijk dienen er in absolute aantallen nog veel IBA's geplaatst te worden, maar de plaatsingsgraad ligt daar in lijn met het gemiddelde.

Er zijn drie rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) die hun effluent in dit stroomgebied lozen. De RWZI van Waregem vertoont seizoensgebonden debietschommelingen, wat wijst op veel afstromend regenwater door verharding of grondwater dat naar de RWZI wordt afgeleid. De installatie in Ingooigem heeft een laag rendement voor fosfor (48%), waardoor alsnog hoge fosforconcentraties in de waterloop terecht komt. Daarnaast kunnen afvalwaterstromen door overstorten in de waterlopen terechtkomen; er zijn 169 bekende overstorten in het stroomgebied.

Er zijn ongeveer 150 bekende knelpunten waar grachten, bronnen, grondwater of verharde oppervlakken afwateren naar de riolering. Het aanpakken van deze knelpunten biedt alleen maar voordelen: betere rendementen van zuiveringsinstallaties, meer water beschikbaar in droge periodes, lagere energiekosten en minder overstortwerking.

Wat betreft de hoge fosforwaarden van de zuiveringsinstallatie in Ingooigem, komt dit doordat het een kleinschalige installatie is zonder specifieke normen voor fosfor. In Vlaanderen is men bezig met de uitrol van verdere fosforverwijdering bij kleinere zuiveringsinstallaties, waarvoor chemicaliën zoals ijzertrichloride nodig zijn, wat leidt tot hogere zoutgehalten in het effluent.

Er wordt volop ingezet op ecologisch herstel van de waterlopen, inclusief het voorzien van vispassages, alsook op acties die inzetten op het tegengaan van erosie en het verder uitbreiden van de saneringsprojecten en aanpak van de knelpunten (overstorten, diffuse lozingspunten, extra inzet op IBA's). Hierdoor wordt gestreefd naar een betere waterkwaliteit.

5) De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zet in op ecologisch herstel van de waterloop

Via de integrale gebiedswerking voor de Gaverbeek zet VMM maximaal in op het ecologisch herstel van de Gaverbeek, zodat deze, waar mogelijk, weer evolueert naar de natuurlijke loop.

Dit gebeurt onder andere door het openleggen van ingebuisde delen, het herinrichten van oevers of het hermeanderen van de beek zodat meer zuurstof, licht en waterberging geven wordt aan de waterloop en zo het bodem- en waterleven zich langzaam kan herstellen. Obstakels voor vissen worden weggehaald of omgeleid, waardoor ze weer vrij kunnen migreren naar hun paaiplassen. Ook rioleringsprojecten dragen bij tot een betere waterkwaliteit.

Deze ingrepen bevorderen niet alleen de waterkwaliteit maar versterkt ook het waterbergingsvermogen, zowel voor periodes van wateroverlast als droogte, alsook de belevingswaarde voor de vallei.

6) VMM maakt de Gaverbeek I opnieuw zichtbaar door het het openleggen van de kokers op de Gaverbeek in Waregem

De Gaverbeek was in het verleden op vele plaatsen rechtgetrokken, gedempt of ingekokerd. In Waregem krijgt deze beek de komende jaren op verschillende plaatsen een fikse opknappbeurt: aan de ingang van de Hippodroom, het Spei en aan het Jeugdeiland. Door de ingebuisde delen te verwijderen en de oude loop van de Gaverbeek terug in te schakelen, wordt de Gaverbeek opnieuw 'zichtbaar' gemaakt en haar belevingswaarde voor de inwoners en passanten verhoogd.

Dit project is een samenwerking tussen de stad Waregem, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en Intercommunale Leiedal. (8A_E_0403).

7) VMM legt de Gaverbeek II open ter hoogte van de Collegewijk in Harelbeke

De stad Harelbeke, Intercommunale Leiedal en de Vlaamse Milieumaatschappij sloegen eind 2018 de handen in elkaar om de Gaverbeek opnieuw 'zichtbaar' te maken ter hoogte van de Collegewijk en KSA in Harelbeke, en zo haar belevingswaarde voor inwoners en passanten aanzienlijk te verhogen. Enkele bruggetjes moeten ervoor zorgen dat de snelle doorsteken in de Collegewijk - ondanks het openleggen van de beek - behouden blijven. De paden en hellingen zijn zo aangepast dat ook rolstoelgebruikers volop van de beek en het aangelegde groen kunnen genieten. (8A_D_0169.pdf)

Momenteel loopt het project vertraging op onder andere door de aanwezigheid van een aantal zeldzame en beschermde vleermuizen. Ook op archeologisch vlak zijn er ook enkele zaken ontdekt, mogelijk is er ook bijkomend onderzoek nodig. En dan zijn er nog technische vraagstukken die moeten opgelost worden.

8) Heraanleg van stuwen met vispassages (door VMM, DVW, ANB en provincie West-Vlaanderen)

Op de Slijpbeek zijn er vier stuwconstructies gelegen, die een drempel met verval hebben, waardoor ze meestal niet passeerbaar zijn voor vissen. De waterkolom op de betonnen plaat in de stuwconstructie is ook vaak niet diep genoeg voor vissen om te kunnen migreren. Deze heraanleg is niet alleen relevant voor de waterkwaliteit, maar speelt ook een rol voor waterkwantiteit.

Meermaals werd illegale opstuwning op de Slijpbeek waargenomen. Er is vastgesteld dat er soms planken in de stuw worden gestoken, of dat er constructies in de waterloop worden aangebracht om water op te houden in periodes van droogte. Dit is niet alleen illegaal, maar kan gevaarlijke situaties opleveren bij hogere debieten.

Daar de bovenloop van de Slijpbeek erosiegevoelig is, heeft deze waterloop een grote sedimentvracht afvoer en kleurt na regenweer bruin. De meerderheid van de sedimentvracht in de Gaverbeek is dan ook van de Slijpbeek afkomstig.

Om deze problemen op te lossen wenst VMM samen met de provincie West-Vlaanderen deze vier constructies heraan te leggen en vispasseerbaar te maken, waar mogelijk gecombineerd met een sedimentvang (kosten slibruiming beperken) en een ecologische oeverinrichting (waterkwaliteit). Zo wordt een deel van de sedimentvracht opgevangen en verbetert de structuurkwaliteit van de waterloop. Door de aanpassingen wordt ook het ophouden van water regelbaar. Eventueel kan dit project met de aanleg van een grasbufferstrook naast de Slijpbeek op landbouwgrond aangevuld worden, bijvoorbeeld bij stuw 4. Een grasbufferstrook naast de beek bij licht hellend gebied vangt sediment op en verhoogt de toegankelijkheid naar de constructie voor de waterbeheerder.

Er werd een voorstudie uitgevoerd, waarbij gestreefd werd om alle randvoorwaarden (natuur, landbouw, waterbeheer) met elkaar te verzoenen. Hieruit bleek ook dat er weinig mogelijkheden zijn tot inname van ruimte, waardoor de voorkeur uitgaat naar combi stuwen (combinatie schotbalken - klepstuwen). Er werden ook twee extra locaties voor vispassages en sedimentvang toegevoegd.

Er zal een opdracht uitgeschreven worden, waarna de uitvoering van de werken kan opgestart worden. Het herstel van de stuwen met een automatische regeling is één van de actiepunten binnen het actieplan van Weerbaar Water-land-Schap.

9) De Vlaamse Milieumaatschappij maakt meer ruimte voor water door hermeandering in de Gaverbeekse meersen

De VMM wil samen met Natuurpunt en de stad Waregem de ecologische oeverinrichting en hermeandering van de Gaverbeek in de Gaverbeekse meersen realiseren. Het betreft het herinrichten en opwaarderen van de oude afgesloten meanders van de Gaverbeek in deze meersen. (8A_D_0168)

Momenteel lopen de onderhandelingen met de grondeigenaars en wordt verder onderzocht of de waterkwaliteit van deze meanders toereikend is.

2. Visbestandgegevens

Afvissingen door het INBO.

a) Afvissing in 2018

In 2018 werden 3 vissoorten gevangen, namelijk driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars en blauwband.

b) Afvissing in 2021

In 2021 werden 2 vissoorten gevangen, namelijk driedoornige stekelbaars en riviergrondel.

c) Afvissing in 2024

In 2024 werden 7 vissoorten gevangen, namelijk blauwband, driedoornige stekelbaars, giebel, rietvoorn, riviergrondel, karper en tiendoornige stekelbaars.

[Zie: de Tabellen in bijlage]

Wolvertem, januari 2026

VERBEIREN Marc

TABEL afvissing in 2018 en 2021

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2018	driedoornige stekelbaars	41.00	12.80
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2018	tiendoornige stekelbaars	1.00	0.70
Gaverbeek	82776/177591	Sint-Eloois-Vijve, baan Desselgem-Sint-Eloois-Vijve	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2021	driedoornige stekelbaars	42.00	38.70
Gaverbeek	82776/177591	Sint-Eloois-Vijve, baan Desselgem-Sint-Eloois-Vijve	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2021	riviergrondel	2.00	26.30
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2018	blauwband	14.00	42.00
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2018	driedoornige stekelbaars	36.00	69.00

TABEL afvissing in 2024

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	blauwband	5.00	3.70
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	driedoornige stekelbaars	129.00	149.60
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	giebel	2.00	6.40
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	rietvoorn	2.00	9.90
Gaverbeek	84128/176434	/	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	riviergrondel	9.00	72.10
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	blauwband	19.00	21.30
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	driedoornige stekelbaars	37.00	92.10
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	giebel	6.00	641.60
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	karper	2.00	7000.00
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	riviergrondel	1.00	2.10
Gaverbeek	82546/172779	Tussen de Goelevenweg en de Vichtseweg	Waregem	West-Vlaanderen	Leiebekken	2024	tiendoornige stekelbaars	1.00	2.80

CIW – oppervlaktewaterlichamen – Leiebekken

<p>Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 	VL05_45	GAVERBEEK I	Anzegem, Deerlijk, Kruisem, Waregem, Wortegem-Petegem, Zulte
---	---------	-------------	--

<p>Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 	VL05_46	GAVERBEEK II	Deerlijk, Harelbeke, Kortrijk, Kuurne
---	---------	--------------	---------------------------------------